1.2 Đặc điểm của Học thông qua Chơi

Mặc dù khá quen thuộc với câu "học mà chơi, chơi mà học", nhưng để hiểu rõ HTQC không chỉ là các trò chơi thì chúng ta cần nắm được các đặc điểm của HTQC. **"Chơi" được nói đến trong tài liệu này có nghĩa là khi hoạt động học tập giúp HS thấy hứng thú, có ý nghĩa, thúc đẩy các em tích cực tham gia, có nhiều cơ hội thử nghiệm và tương tác xã hội.**

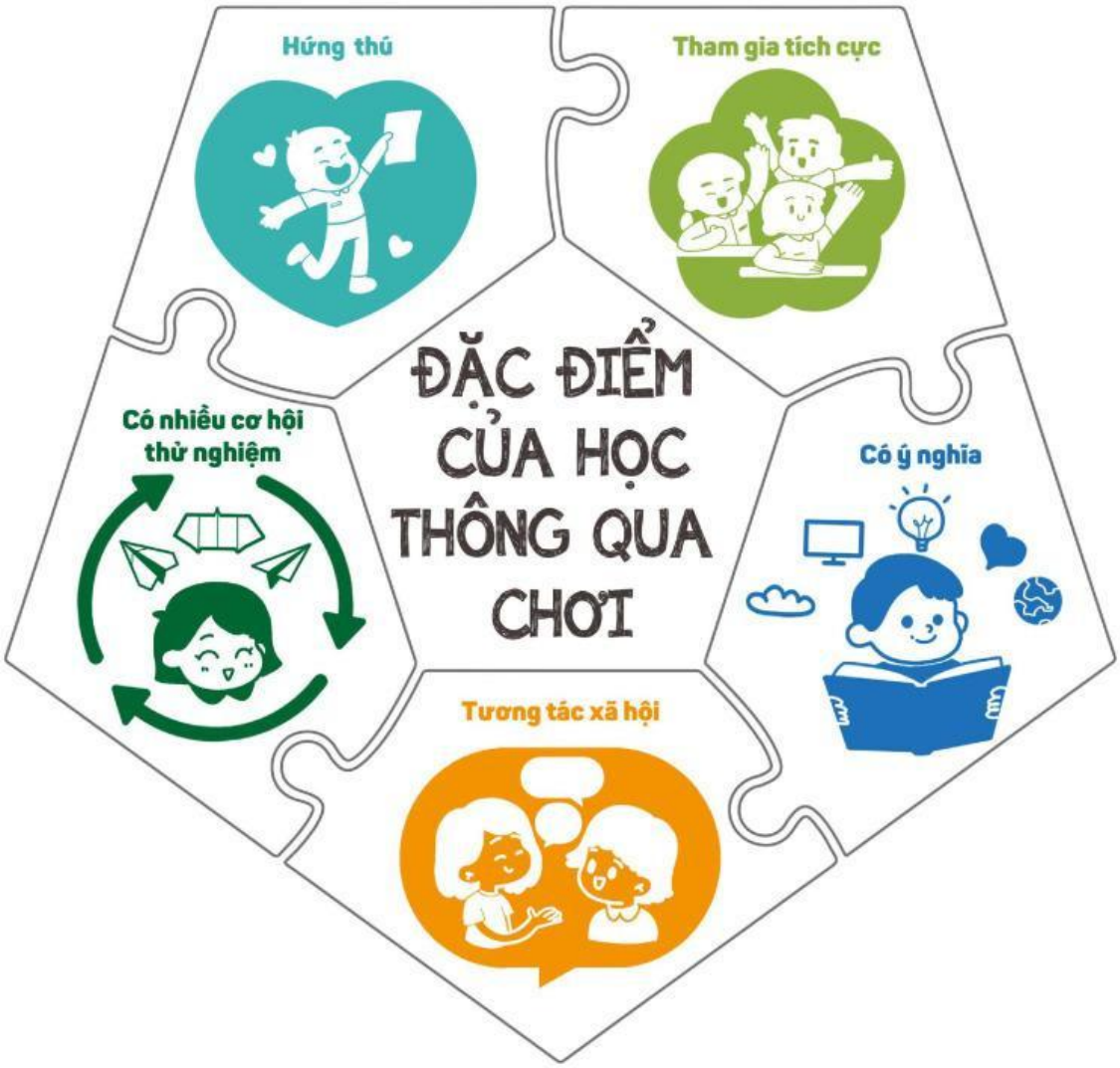

LIVEWORKSHEETS

Hứng thú: Đây là đặc trưng điển hình của Chơi – HS hứng thú được tham gia chơi, được trải nghiệm những khoảnh khắc hồi hộp, ngạc nhiên, phấn khích hay vui sướng khi mình vượt qua các thử thách. Khi HS được học tập vui vẻ, các em sẽ hứng thú hơn với việc học, từ đó chủ động và tự nguyện tham gia cùng bạn và GV. Ví dụ: HS có thể rất vui khi nối đúng từ với tranh phù hợp khi các em học về nghĩa của từ (Tiếng Việt).

Tham gia tích cực: HTQC luôn đòi hỏi HS phải được tham gia vào quá trình hoạt động. Tính tích cực được thể hiện khi các em say sưa và tập trung cao độ vào hoạt động học tập. Khi đó, trạng thái tâm lí của các em được thay đổi, tính chủ động tích cực dần hình thành trong hoạt động học tập. Ví dụ: HS cùng bạn say mê làm một chiếc đồng hồ từ các nguyên vật liệu tái chế như giấy, bìa các-tông, chai nhựa, que khi các em học về các đơn vị đo thời gian: giờ - phút (Toán - Lớp 3)... mà quên cả giờ ra chơi.

Có ý nghĩa: Trong quá trình học, HS có cơ hội liên hệ những điều em đã biết, đã trải qua với những gì em đang học. Bên cạnh đó, HS có cơ hội mở rộng hiểu biết của mình thông qua các hoạt động trải nghiệm, thực hành gắn với thực tiễn cuộc sống. Đặc điểm có ý nghĩa góp phần làm cho việc học tập trở nên sâu sắc, hình thành và phát triển năng lực tư duy phản biện, tư duy sáng tạo khi HS được vận dụng kiến thức đã học để giải quyết các vấn đề của thực tiễn. Ví dụ: HS ở vùng nông thôn thường tự tin và cảm thấy tự hào chia sẻ những điều các em biết về các loài cá sống ở sông, suối khi học chủ đề này trong môn TN&XH. Hay HS sẽ cảm thấy việc học tập có ý nghĩa hơn khi được thực hành tính diện tích mặt bàn, diện tích ô cửa sổ hình chữ nhật... trong lớp khi học về diện tích hình chữ nhật trong môn Toán...

Có nhiều cơ hội thử nghiệm (có cơ hội được lặp đi lặp lại): HS có thể thử nghiệm nhiều khả năng khác nhau để trả lời câu hỏi mà em đang tìm hiểu và đưa ra các giả thuyết, tiếp tục đặt câu hỏi tiếp theo. Cách học này giúp các em tìm ra nhiều phương án giải quyết cho một vấn đề, từ đó hình thành và phát triển tư duy phản biện, lập luận khoa học, tính linh hoạt, sáng tạo và kiên nhẫn. Ví dụ: HS có nhiều cơ hội để gấp một chiếc máy bay với các kích cỡ và loại giấy khác nhau. Sau quá trình đó, HS tìm ra được kiểu, loại máy bay nào có thể bay cao và bay xa nhất (Hoạt động trải nghiệm).

LIVEWORKSHEETS

Tương tác xã hội: Thể hiện qua việc HS được nói, trình bày chia sẻ với bạn, lắng nghe bạn nói, chia sẻ với GV, hợp tác cùng bạn để thao tác trên các đồ dùng, phương tiện học tập. Thông qua tương tác xã hội, HS được thể hiện suy nghĩ của mình, được chia sẻ và hiểu ý tưởng của bạn bè, thầy cô. Từ đó, các em không chỉ cảm thấy thoải mái mà còn cảm thấy thân thiết với các bạn trong lớp. Điều này sẽ tạo cơ hội gắn kết người học, giúp các em thể hiện sự cảm thông, điều chỉnh cảm xúc cá nhân góp phần hình thành và phát triển năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo. Ví dụ: HS sẽ có nhiều cơ hội trao đổi, tương tác với nhau khi thảo luận xem mình sẽ đóng vai gì, diễn cảnh nào khi tham gia hoạt động đóng vai (Môn Đạo đức).

Các đặc điểm của HTQC có thể thể hiện ở mức độ khác nhau trong một hoạt động và không nhất thiết hoạt động học nào cũng phải hội tụ đủ cả 5 đặc điểm trên. Tuy nhiên, trong quá trình dạy học, GV cần tạo cơ hội cho HS trải nghiệm các thời khắc vui vẻ và bất ngờ, kết nối có ý nghĩa, hứng thú tham gia, thử nghiệm nhiều lần và gắn kết với bạn bè, thầy cô trong các hoạt động HTQC.

Trong cách tiếp cận HTQC, HS được tham gia các hoạt động học tập với sự vui vẻ và tính tự nguyện, say mê sẽ xuất hiện (hứng thú). Từ đó, các em sẽ chủ động nói, viết, chia sẻ ý tưởng của mình với bạn học và GV (tương tác xã hội) thông qua việc học tập tích cực. Khi tiếp nhận nhiệm vụ học tập cần giải quyết, các em sẽ chủ động đưa ra và thảo luận về các ý tưởng, câu trả lời; tự đánh giá kết quả, sản phẩm của mình và đánh giá kết quả, sản phẩm của bạn; đề xuất phương án cải thiện sản phẩm học tập cho tốt hơn, hoàn thiện hơn (thử nghiệm); rút ra bài học cho bản thân và vận dụng vào cuộc sống thực tiễn (có ý nghĩa). Như vậy, khi các đặc điểm của HTQC được thể hiện trong tiết dạy thì sẽ góp phần hình thành và thúc đẩy tính tự chủ của HS. Tính tự chủ đó được thể hiện thông qua việc HS tự nguyện tham gia vào các hoạt động học tập một cách vui vẻ; tích cực, chủ động bày tỏ, suy nghĩ, tình cảm của bản thân; tự tin chia sẻ ý tưởng; biết tự đánh giá và điều chỉnh ý tưởng, câu trả lời để có cách giải quyết vấn đề học tập một cách tốt nhất.

LIVEWORKSHEETS

Giải thích về các yếu tố thể hiện trong bảng kiểm:

HỨNG THÚ	
Thử thách và các câu đố	Vượt qua thử thách hoặc giải đáp được câu đố làm cho HS cảm thấy tự hào khi hoàn thành/khám phá được điều mới.
Trò chơi, ca hát, nhảy múa...	HS thích các trò chơi và nhiều năng lượng với âm nhạc, ca hát và nhảy múa.
Các hoạt động khơi gợi các giác quan	Con người có 5 giác quan (thị giác, thính giác, khứu giác, vị giác và xúc giác) và cả năm đều có thể được sử dụng trong quá trình học tập. Việc học tập không chỉ giới hạn ở việc nghe (thính giác) và nhìn (thị giác), chúng ta cũng có thể tiếp thu thông tin và học tập thông qua các giác quan khác.
Khác	Có thể chưa có đủ các yếu tố trong danh mục này. Nếu bạn có thể bổ sung thêm nếu thấy có yếu tố nào khác trong bài học thể hiện sự hứng thú.
THAM GIA TÍCH CỰC	
HS được lựa chọn	Khi HS được lựa chọn các giải pháp khác nhau (lớn hoặc nhỏ), các em sẽ có cảm giác làm chủ quá trình học tập của mình.
HS được trải nghiệm thực hành	Học thông qua thực hành cho phép HS chủ động trong quá trình học của mình, thay vì ngồi nghe một cách thụ động.
Gợi mở và đặt câu hỏi thay vì đưa ra hướng dẫn cụ thể	Đưa ra những gợi ý và câu hỏi khiến HS chủ động suy nghĩ về nội dung và hình thành ý kiến cũng như kết luận của riêng mình, thay vì lắng nghe hướng dẫn và thực hiện những gì được yêu cầu.
Khác	Có thể chưa có đủ các yếu tố trong danh mục này. Nếu bạn có thể bổ sung thêm nếu thấy có yếu tố nào khác trong bài học thể hiện sự tham gia tích cực.

LIVEWORKSHEETS

CÓ Ý NGHĨA	
Các nhiệm vụ có tính liên quan và hấp dẫn	Các nhiệm vụ có ý nghĩa với HS và liên quan tới những trải nghiệm và thế giới quan của các em.
Có kết nối với thực tiễn	HS có cơ hội liên hệ những điều em đã biết, đã trải qua với những gì em đang học. Có các yêu cầu gắn liền với thực tiễn cho HS xử lí.
Sử dụng kĩ thuật hướng dẫn từng bước	Hỗ trợ cụ thể cho từng HS, ví dụ: bằng cách chia nội dung bài học thành các nội dung nhỏ hơn và đưa ra các công cụ và kỹ thuật hoặc cấu trúc cụ thể để giải quyết các nội dung này.
Khác	Có thể chưa có đủ các yếu tố trong danh mục này. Nếu bạn có thể bổ sung thêm nếu thấy có yếu tố nào khác trong bài học thể hiện đặc điểm có ý nghĩa.
TƯƠNG TÁC XÃ HỘI	
Có các hoạt động học tập hợp tác	HS làm việc trong nhóm nhỏ để đạt được mục tiêu học tập chung.
Có cơ hội tương tác tích cực với các bạn và GV	HS có cơ hội trao đổi trực tiếp với nhau và với GV của họ theo cách tích cực, mang tính xây dựng, ví dụ: trong các hoạt động phản hồi và nhận xét.
Có cơ hội để HS chia sẻ, thể hiện và trình bày kết quả của mình	HS có cơ hội trình bày các sản phẩm học tập của mình (như bài văn, tranh vẽ, bài thuyết trình,...) với các bạn của mình và với toàn trường.
Khác	Có thể chưa có đủ các yếu tố trong danh mục này. Nếu bạn có thể bổ sung thêm nếu thấy có yếu tố nào khác trong bài học thể hiện đặc điểm tương tác xã hội

LIVEWORKSHEETS

CÓ NHIỀU CƠ HỘI THỬ NGHIỆM	
Có tài liệu, phương tiện bổ trợ	GV sử dụng các nguyên vật liệu mở và hấp dẫn.
Có cơ hội thử nghiệm, thất bại và thử lại	Học tập là một quá trình và trong suốt quá trình này, HS cần có cơ hội thử nghiệm nhằm tìm hiểu những điều có thể làm được và không được.
Các câu hỏi và gợi ý đưa ra có mục tiêu và mang tính khuyến khích	Thay vì đưa ra đáp án, GV có thể khuyến khích HS tích cực suy nghĩ bằng cách đặt những câu hỏi cụ thể hoặc gợi ý cho các em đi đúng hướng.
SỰ TỰ CHỦ CỦA HS	
HS khởi xướng ý tưởng cho các hoạt động	Trong trường hợp GV lên kế hoạch và quyết định tất cả các hoạt động, HS không có cơ hội bộc lộ nhu cầu về cách học tập. Hãy cho phép HS có không gian để sáng tạo và khởi xướng (một phần) hoạt động học tập, tăng cường sự sở hữu của HS đối với quá trình học tập.
HS dẫn dắt các hoạt động	Kể cả trong các hoạt động do GV khởi xướng, HS vẫn có thể đóng vai trò dẫn dắt. Ví dụ, trong thảo luận nhóm, HS có thể tự nêu ra các ý kiến và tranh luận, thay vì nghe và làm theo các hướng dẫn của GV.
HS tự đề ra kết quả học tập của mình	Học tập với kết quả học tập mở cho phép HS đáp ứng nhu cầu học tập và năng khiếu của chính mình. Ví dụ, khi học về một chủ đề nhất định, một HS có thể chọn viết bài văn về chủ đề đó, trong khi một HS khác có thể chọn cách vẽ sơ đồ thông tin hoặc áp phích.

LIVEWORKSHEETS